

Sanna Lindström

”Man behöver få må bra, åtminstone fyra timmar per dag”

Det har under kyrkans historia funnits olika sätt att strukturera diakonalt arbete. Olika slags diakoncentrum är exempel på det, både i vår tid och långt, långt tidigare. Diakoncentrum är inget för alla tider och alla kontexter definierat begrepp, utan gestaltas lokalt och över tid. Vid en webbaserad genomgång kan man se att innehåll och benämningar skiftar, skriver här Sanna Lindström. Hon har besökt Ängelholm. Där startades för två år sedan en verksamhet kallad Mötesplatsen.

Ängelholms församling, på Bjärehalvön i Skåne, omfattas av fyra kyrkor. Med sina 21 000 invånare, varav 16 000 är kyrkotillhöriga, kan Ängelholm sägas vara den relativt lilla staden. Församlingen har en diakoniassistent och fyra diakoner, varav en ansvarar för Mötesplatsen som är en distriktsövergripande verksamhet lokaliserad till innerstadsförsamlingens församlingshem, nära stadens centrum och innerstadskyrka.

”Tillsammans”

Mötesplatsen är vad ordet säger: en plats för möten. Fyra dagar i veckan kl. 10-14 träffas här personer i arbetsför ålder som av olika skäl står utanför det sociala sammanhang som exempelvis ett arbete kan innebära. Verksamheten syftar till att utgöra en miljö att stärkas av för att finna vägar för sitt liv. Här möts människor i olika livssituationer i ett sammanhang som karaktäriseras av respekt för vars och ens livsberättelse och person. Ordet ”tillsammans” präglar verksamheten.

– Det finns en förhistoria till det mesta. Hur ser den ut för Mötesplatsen?

– En diakonal omvärldsanalys för församlingen gjordes 2007, berättar Marianne Bengtsson, diakon. Slutatsen som drogs var att vi behövde göra en del förändringar för att i större utsträckning möta den utsatthet som fanns. Under åren som följde gick samhället in i en lågkonjunktur och det gjordes stora förändringar i socialförsäkringssystemet. Det ledde till att behovet av samtal ökade mar-

kant. Jag mötte många människor i arbetsför ålder som, av olika skäl, stod utan arbete. Deras liv såg olika ut men i grunden fanns en brist på social tillhörighet, ofta kombinerad med ekonomisk utsatthet. Det var då tanken på en diakonal mötesplats växte fram. En plats där man efter förmåga får bidra med sina gåvor, får något tillbaka, gör saker tillsammans

med den enskildes behov och förväntningar. Om så är, skrivs personen in som deltagare.

Om däremot Mötesplatsens intention och kapacitet inte motsvarar den enskildes behov, länkar man till sjukvården, kommunen och andra sociala aktörer, som t.ex. Fontänhuset i Båstad eller kamratföreningen Lågan. – Vi kan inte ta emot alla, men vi

”Konceptet bygger på delaktighet i ett sammanhang där man bidrar genom att exempelvis vis laga middag tillsammans och dela på efterarbetet”

och blir en del i en gemenskap. På så sätt får man växa och utvecklas för att slutligen kunna ”flyga ut ur boet” och gå vidare med sitt liv. Som ett embryo till detta bjöd jag in dessa personer till ett lördagscafé en förmiddag i månaden under några år. Med tiden beslutade församlingen att satsa på att utöka verksamheten. 2010 rekryterades därför ytterligare en diakon, Monica Hervén, med uppgift att bygga upp en diakonal mötesplats.

Inskrivna deltagare

Resursförstärkning och utökade öppettider har bidragit till att verksamheten växt. För att skapa pregnans praktiserar man det man kallar inskrivning. Genom ett inledande samtal med ansvarig diakon blir det möjligt att bedöma om just Mötesplatsen med sin målsättning överensstämmer

är nogga med att aldrig lämna någon utan att ha erbjudit vidare kontakt med annan part, berättar Monica. – Det kan handla om att vi bedömer att den enskilde behöver andra insatser än de vi kan bidra med, exempelvis då problematiken är alltför komplex. Men vi kan alltid erbjuda enskilda samtal oavsett om man skrivs in eller inte.

Denna form har visat sig fungera väl. Diakonen får genom inskrivningssamtalet god kännedom om var och en, vilket underlättar hanteringen av de grupprocesser som uppkommer. Det innebär vidare att verksamheten inte är öppen för alla. Mötesplatsen är ingen plats man kan komma till kl. 12 för att äta en billig middag och sedan gå. Konceptet bygger på delaktighet i ett sammanhang där man bidrar genom att exempelvis

vis laga middag tillsammans och dela på efterarbetet.

– Att vara inskriven innebär inte att man behöver komma dagligen. Var och en kommer av egen vilja. När man är ny kan det innebära ett stort steg att delta en kortare stund varje dag, för att sedan utöka närvaron allteftersom. Vi arbetar med att stärka det starka i var och en, stärka det som fungerat väl och söker nå in till varje människas möjligheter och göra dem själva uppmärksamma på dem. Man behöver få må bra, åtminstone fyra timmar per dag, säger Monica. – Det handlar om att må gott, bryta isolering och ingå i en gemenskap som i förlängningen kan innebära arbete, studier etc. Det kan ta mer eller mindre lång tid. Men det handlar alltid om att bidra till ökad livskvalitet när deltagarna är här.

Vad kännetecknar Mötesplatsen?

Verksamheten vill bidra till personlig utveckling, stödja förändringsarbete för var och en, genom framförallt enskilda samtal, samhörighet med andra och stöd i kontakter med myndigheter och samhället i övrigt. Man söker inom möjliga ramar bidra till livskvalitet och framtidstro.

– Det ges möjlighet att använda dator för att söka jobb. I detta och annat stöder deltagarna varandra. Det är möjligt att låna telefon och ringa samtal till arbetsförmedling eller andra instanser och på så sätt arbeta praktiskt för att förändra sin situation, utan att för den skull behöva sitta ensam hemma, berättar Monica.

– Det kan vara lättare att få till sådana kontakter här.

– Vi delar livets frågor så som de kommer upp, uppmuntrar varandra och de som vill firar veckomässa tillsammans. Att involvera deltagarna är en självklarhet och en bärande del i tanken med Mötesplatsen. Alla har något att bidra med.

– Mötesplatsen ska vara en trygg miljö. En del i den tryggheten är att inte tala om den som inte är närvarande, att respektera varandra och visa hänsyn samt att möta var och en

där han eller hon befinner sig. Enskilda problem behandlas i enskilda samtal med diakonen, inte i gruppen. I övrigt görs deltagarna delaktiga. Det handlar inte om att göra ”åt” utan ”tillsammans” och dela på uppgifter som behöver göras.

Kostnadseffektivt lärande

Verksamheten inryms i ett förhållandevis litet men trivsamt rum. Det är högt i tak och den öppna spisen skapar trevnad. Här får man sitta nära varandra, när man blir många. För närvarande är man upp emot 18 personer.

– Där går smärtgränsen. Vi hoppas kunna få större lokaler för att kunna göra mer. Verksamheten skulle då ha möjligheter att utvecklas. Behovet blir tydligt när någon sätter sig med gitarren, andra sticker och för ett livligt samtal i grupp och åter andra vill samtala enskilt med någon.

Mötesplatsen är en kostnadseffektiv verksamhet med låg driftsbudget, där varor skänks, inköp sker på billigast möjliga sätt och all mat lagas från grunden till självkostnadspris som alla har råd med. Hos deltagarna upparbetas en blick för att ”leva enkelt” och billigt för att klara sin ekonomi. Den som inte redan kan det, lär sig laga mat i stället för att inhandla halvfabrikat, och den som är duktig kock delar med sig av sina färdigheter. Eftersom flera har en pressad ekonomi, är detta en viktig del och ett gemensamt lärande.

Sedd och väntad

Om det timliga kan sägas vara sparsamt, är delandet deltagarna emellan desto frikostigare. Inte minst de ideella medarbetarna fyller en viktig funktion genom sin närvaro. Det är viktigt att var och en får komma till tals och bli sedd. En förutsättning för att grupprocessen ska fungera är att det finns medarbetare tillgängliga som har förmågan att lyssna och då det krävs styra upp samtalet.

Verksamheten anpassas efter deltagarna och omformas därför med nödvändighet. Det är en ständig process. Var och en bidrar utifrån sina

förutsättningar. Det märks när någon saknas. Det är vanligt att deltagare ringer och talar om när de inte kommer och ber om en hälsning till de övriga i gruppen. Däremot är man från medarbetarnas sida försiktig med att ta kontakt med den som uteblir.

– Var och en har ett eget ansvar, ett eget val, säger Monica.

Under de två år som gått, har gruppkonstellationen förändrats.

Några har gått vidare och fått nya plattformar för sina liv.

– Det är inte meningen att man ska bli kvar på Mötesplatsen, utan finna sin väg vidare, i den takt man behöver.

Det goda mötet

Även om delaktighet uppmuntras är det inget absolut krav.

– Tvång blir aldrig bra. Det är därför inte tvingande att hjälpa till, utan var och en bidrar av fri vilja. Det handlar snarare om att se vars och ens förmåga och uppmuntra den.

Någon har avancerat med gitarren man investerat i, en annan visat sig ha en fantastisk fin sångröst. Så uppstod en duo som stimulerades att leda sången i mässan eller till middagsbönen. Människor uppmuntras att ta för sig, fattar mod, växer och stärks i sin självkänsla och självbild. Var och en bidrar efter förmåga till helheten.

För det mesta hanterar gruppen med hjälp av medarbetarna, det ”som blir”. – När samtal urartar, vilket händer då och då när människor kommer samman, brukar det kunna avledas genom ett: ”Jag tror inte detta hör hemma här.” I andra fall krävs andra typer av gränssättningar för att skapa en god atmosfär.

– Vi betonar vikten av en trygg miljö. Varje deltagare ska kunna utvecklas i sin egen takt och på sitt eget sätt, men inte på andras bekostnad. Vi har regler för hur vi är mot varandra och var och en som skrivs in känner till dem. Gränssättning är viktig.

Anställda och ideella medarbetare sida vid sida

På Mötesplatsen samarbetar framförallt de ideella medarbetarna som är

knutna till verksamheten, de som arbetstränar och diakonen som förestår verksamheten. Medarbetarlaget är stabilt över tid, vilket skapar kontinuitet i kontakterna. De har även handledning tillsammans, vilket är en förutsättning för gemensamt lärande och hantering av situationer som uppkommer.

– Vi vet att uppdraget innebär en glädje också för dem.

Framtiden – hur ser den ut?

Efter två år kan medarbetarna konstatera att behovet kvarstår, att verksamheten i en process av rörlighet och flexibilitet förnyas allteftersom

– De ideella medarbetarna brukar säga att det är ett privilegium att få vara med. Det instämmer vi andra i, avslutar Monica.

När jag lämnar Mötesplatsen, med det välkomnande bemötandet kvardröjande, ser jag en lapp på anslags-tavlan, där står det:

”Medarbetarlaget är stabilt över tid, vilket skapar kontinuitet i kontakterna.”

– Det innebär inte att de ideella medarbetarna har samma kunskap om de inskrivna som vi diakoner, berättar Monica. De är inte med vid det inledande samtalet och ska inte vara det. I de fall de inte förstår deltagares reaktioner, får de ha tillit till att jag som diakon har en bakgrundskunskap som gör att jag kan bedöma när och hur gränssättning ska ske. Som ideell medarbetare är man en medmänniska med den kompetens man har och den person man är. Man får gärna komma med synpunkter, men man har inte det fulla ansvaret.

Det handlar om att måna om deltagarnas integritet. Var och en i medarbetarlaget har sin roll. De ideella medarbetarna är ovärderliga för verksamheten, den skulle inte fungera utan dem. De betyder mycket i det enskilda mötet.

och att Mötesplatsen kommit att bli ett viktigt inslag för dem som söker sig dit. Utvecklingstankar finns. Diakonen Carina Berglund berättar om visionen att i samarbete med arbetsförmedlingen och försäkringskassan arbeta med ”Rehabiliterande trädgård”, 10-12 veckors kurser med program: ”Från frö till planta och skörd”.

En sekundärvinst är att Mötesplatsen kommit att bli en kraftkälla för alla som på något sätt är involverade.

– Vi ser att förändring är möjligt, säger Monica.

– Nu samlar vi krafterna och arbetar mera övergripande som diakoniarbetare. Det stärker arbetet, tillägger Carina. – Vi kan gå in och täcka upp för varandra och kan därför hålla Mötesplatsen öppen året runt, även vid semestrar.

Det är omöjligt, sa tvivlet.

Det är farligt, sa rädslan.

Det är onödigt, sa förnuftet.

Prova ändå, viskade hjärtat.

Mötesplatsen syns mig som en verksamhet där man prövar, låter livet och människorna visa vägen, söker och finner välfungerande former, följer upp och formar på nytt. Det inger hopp att församlingar väljer att ”testa” olika strukturer för sitt diakonala uppdrag genom att se behoven, göra bedömningar som leder till handling, lära av handlingen genom reflektion, uppföljning och utvärdering för att utifrån förnyad kunskap och insikt – se, bedöma och handla på nytt. Signifikativt för det diakonala arbetet bör vara att det är i rörelse och att det är kontextuellt, att det finner sitt fokus och sina former. Mötesplatsen i Ängelholm kan sägas utgöra ett exempel på det.

SANNA LINDSTRÖM

Diakon, FM i socialt arbete, Stockholm

HÖRBY FÖRSAMLING söker KYRKOHERDE Från och med 2013-07-01

Fram till den 1 januari 2014 handlar det om nuvarande Hörby församling och från och med den förste januari 2014 tillkommer nuvarande Västerstads församling

Ansökan med löneanspråk skall vara inkommen senast den 10 februari till Svenska kyrkan i Hörby, Indelningsdelegerades Arbetsutskott, Box 164, 242 22 HÖRBY

För ytterligare information om tjänsten hänvisas till församlingens hemsida – www.svenskakyrkan.se/hoerby/jobb

Svenska kyrkan

NÄSTA NUMMER utkommer 8 februari